

ino drugi niso nekdanj nobenega književstva imeli, od neba jim tudi bukve vseh učenostnih razdelkov niso padale; sami so se dolgo trudili ino trudili, ter zapisovali svoje premišljenja, opazke, znajdenja. Spredniki so naslednikom v učenostih služili za poslombe, da so le-ti po večstoletnih trudih pritiščali v učenosti na današnje stopnje. Nam še toliko stoletnega prizadevanja ni treba, ker nam za podsломbe služijo lahko ptujci, da na njih dela po svoje zidamo lahko naprej.

To vse so začeli že marsikteri izmed naših rojakov spoznavati, in od tod pride, da se je, morem z veseljem reči, neka boljši misel med nami začela, da bolj domač duh med nami vleče, in da je število naši književnosti nevdanih začelo čedalje manjši biti. Oh rodoljubje, rodoljubje! prešini s svojimi iskrami vse naše brate in sestre. Do zdaj te še skoraj po imeni nismo poznali, zato smo bili pa tudi tako deleč prišli, da so nas ptujci „Sklaven“ namest „Slavence“ imenovali. Kdor se sam zamétuje, kdo bo tacega čislal?

Ljubi moji mladi prijatli! hrepenite po rodoljubji. Rodoljubje pa v tem obstoji, da čislamo svoj materinski jezik, da znašamo iz mnogih virov domačo dogodovščino, da spoštujemo za našo domovino zaslužne sprednike in verstnike; da si prizadevamo le-té tudi posnemati; da se tudi učeno po domače pomenimo; da vse učenosti in umetnosti svoji domovini in slavenskemu duhu primérjamo; da spoštujemo stare šege svojih sprednikov, ako niso pregrešne in ne zaslužijo imena razvad; da se v oblekah in v vsem zunanjem obnašanji kažemo omikane Slavence; da imamo zraven kerščanske ljubezni, ki smo jo do vsacega imeti dolžni, še nekako posebno naklonost do svojih rojakov. Kdor bodete premožniši, bodite tudi Cojzi, to je podpiravci in dobitljivi očetje vsega domorodnega, saj je častitljivo in sladko za občji prid domovine podeliti kake darove. To se imenuje rodoljubje, ktero je bilo pri nas do zdaj skoraj vse neznano, pri družih narodih se pa že celó zminja v domorodno oholost (Nationalstolz). Z rodoljubjem vam bo vse po domače in tako nekako prijazno, da ni izreči. Z rodoljubjem navdani si bodete slavo neprenehoma služili z lahkoto in z veseljem.

Dopisi in novice.

— **Iz Radoljskega okraja.** Učitelji tega okraja imeli smo svojo letno skupščino dné 18. julija v šolskem poslopji v Begunjah. Spored bil je sledeči: 1. Opazke c. k. okraj. šol. nadzornika. 2. Jezikoslovni nauk v ljud. šoli, da se z njim zadostí minist. ukazu dné 5. aprila t. l., št. 5316. 3. Praktična sestava predpisanega šol. inventara. 4. Volitev poslanca v dež. uč. skupščino. 5. Volitev stalnega odbora in bukvarničnega odseka. 6. Samostalni navsvéti.

K zborovanji došli so vsi učitelji (10) razun enega in 5 pomožnih učiteljev; a iz med duhovščine ni došel nobeden, akopram nekateri namestujejo

učitelje. — Skupščino sta tudi sè svojim dohodom počastila c. k. okrajni glavar g. J. Dralka in en učitelj iz Kranjskega okraja. — Da je gosp. glavarju na šoli obilo ležeče, in da se za njo zanima, pokazal je sè svojim jako podbudnim govorom, kterega hočem pozneje kolikor moč omeniti, in tudi s tem, da je bil ves čas zborovanja navzoč.

Gospod c. k. nadzornik odpre zborovanje točno ob 9 uri dopoldne s kratkim, toda jako jedernatim nagovorom in prijaznim pozdravom do zbranih. — Voli si na to namestnika g. J. Trojar-ja, a skupščina voli g. g. Medica in Ribnikarja za perovodji. Gosp. nadzornik prestopi potem k prvi točki sporeda, ter naznanja svoje opazke pri nadzorovanji blizo tako-le: Kar napredek zadeva, kaže se, da šole napredujejo, a vendar je sem ter tje marsikaj pomanjkljivega, kar boče treba odstraniti in zboljšati; posebne pomanjkljivosti so pri uređovanji (spisovanji) uradnih (šolskih) spisov, posebno zapisnika (matrika), tednika in inventara omeni, da pri eni šoli ni dobil nič uradnih spisov, se celó šol. zapisnik (katalog) ponavljavne šole se je pograšal; on priporoča prav živo, da se v prihodnje vse one pomanjkljivosti odstrané, ko je čestokrat na uradnih spisih mnogo ležeče. Kar razdelitev učencev v oddelke zadeva, pravi, da naj se gleda bolj na sposobnost, nego na starost učencev, kajti sè slabo razdelitvijo si učitelj sam trud pomnoži, napredek ovira in tudi svojo sposobnost (?) kaže. — Nadalje priporoča snago v šoli in pri učencih, na kar se tu in tam premalo gleda. —

Petje, pravi, da je v enih šolah dosti dobro, v enih slabo v enih se pa celó nič ne vadi, in dotične učitelje opominja, da naj skerbé, da v prihodnje tudi v tem predmetu zadosté. Jezikov nauk, pravi, da se premalo uči, in da je kar ta predmet zadeva samo s 6 šolami zadovoljen, ko v teh je dobil, da uže učenci I. oddelka izpisujejo v posebno knjižico jezikoslovne naloge, on priporoča na jezikov nauk posebno paziti. Slednjič priporoča še, da naj pazimo, da boče vsaka šola v kratkem oskerbljena z vsimi predpisanimi učnimi pomočki.

O II. točki poroča g. J. Trojar. On naznanja in kaže važnosti, korist in namen jezikoslovnega nauka v ljud. šoli, a kako naj se uči in vadi, da se željeni smoter hitreje, laže in gotoveje doseže, tega nam ni omenil. On pristavi h sklepu, da nima kaj družega omeniti, ker mora to vsak znati, kako se ima ta predmet učiti, in da ima vsak svojo in drugačno metodo, ki mu naj bolje ugaja, a kaj in koliko se ima jezikov nauk učiti, je določeno v učnih čertežih. A jaz mislim, da, ako se kaka točka obravnjuje, treba je naznaniti navod, po katerim poročevalec uči, ali misli, da je naj sigurneje, kajti z obravnavo in svojo izjavo da poročevalec priliko, in uezbuđi tovariše, da tudi oni potem svoje misli in navode naznanijo, kajti nihče ne more terditi, da je ta ali ona metoda popolnoma, da bi se ne dala izboljšati, akoprav znabiti se doseže z njo željeni smoter, in za to se tudi take točke v spored stavijo, ki so obravnave in razprave potrebne, da se kolikor mogoče enako povsodi uči, a ne vsak po svoje. —

O tretji točki poroča g. Ant. Gogala. On kaže dejansko na šolsko tablo, ter pojasnuje in kaže predal za predalom, kaj in kako sè ima kaka šolska last v dotične predale zapisovati. A ko g. poročevalec en predal v obrazcih dodati hoče, mu g. Thuma kar naravnost oporeka, in pravi, da on ne pozna in tudi ne sprejme nobene svojevolne doklade predalov in spremembe, in zahteva od g. poročevalca, da ostane natanjko pri obrazcih, ki so nam od c. k. okraj. šol. sveta došli, in v rabo priporočeni bili. Nadalje, ko je g. poročevalec rabil pri razlaganji preveč ptuje, nam nerazumne besede, opominjal ga je zopet g. Thuma, da naj ne rabi nerazumnih španskih izrazov, ampak da naj nam po domače stvar pojasni in razloži. — Ko si pa učitelji nismo mogli takoj vsega natanjko za-

v pričo otrok iz ust ušla kaka beseda v napačnem pomenu ali spačeno zrečena (*Ante omnia ne sit vitiosus sermo nutricibus. — Has primum audiet puer, harum verba effingere imitando conabitur. — Non assuescat ergo, ne dum infans quidem est, sermoni, qui dediscendus sit. Quintil. lib. 1. cap. 1.*); zato da bi prvi vtisi otrok ne bili k navadi, ktera je druga natora, in ktero je sčasoma skorej nemogoče premeniti (*Multa linguae vitia, nisi primis eximuntur annis, inemendabili in posterum pravitate durantur. Ibid. cap. 2.*). Rimljanje so sicer otroke najprej začeli učiti greškega, pa kmalo za tim so jih učili latinskega, ino pa oboje v štrici. Za gregovščino ino latinščino — za vsako posebej so imeli druge učence. Ako so izmed obeh jezikov ktere- rega kaj bolj obražali, je bil domač tisti, ker so ga edinega pri očitnih opravih rabili (*A sermone graeco puerum incipere malo. — Non longe latina subsequi debent, et cito pariter ire. Ibid. cap. 2.*). Rimljanje bi bili, celó ob časih skupnovladanja, kmalo mislili, da so svojemu narodu storili kako nečast, ali ga zaničevali, če bi bili s ptujci, bodisi v Rimu ali sicer po njih deželah, kako drugači kot latinsko rabili (*Illud magna cum perseverantia custodiebant, ne Graecis unquam, nisi latine, responsa darent. — Quo scilicet latinae vocis honos per omnes gentes venerabiliter diffunderetur. Nec illis deerant studia doctrinae: sed nulla non in re pallium togae subijci debere arbitrabantur; indignum esse existimantes, illecebris et suavitate litterarum imperii pondus et auctoritatem domari. Val. Max. lib. 2. cap. 2.*). Plutark opomni v življenji Katona Censorja, da je bilo namreč vskupno vladanje tega Rimljana po opravih poslalo k Atenjanom, in da je pri tej priložnosti mislil, nič drugače jih ne sme ogovarjati kot po latinsko, dasi je ravno dobro znal greško (*Cicero v svojih spisih: „Od starosti“ pravi, da je Kato od sebe djal, da je bil že star, ko se je greškega izučil [litteras graecas senex didic]. Vendar pa še ni imel petdeset let, ko je storil pot, od ktere je tukaj govorjenje). Ciceronu so celó očitali, da je s samimi Greki po greško govoril. Verrin. 6. n. 147. Pavel Emil je res s peržanskim kraljem, ktere- ga je bil premagal, govoril greško, pa to je menda storil iz spoštovanja do njega, zlasti pa še zato, ko ga je nesrečnega vidil. Liv. lib. 45. n. 8. Oh, nam še dosti in dosti manka, da bi bili tako vneti za svoj domači jezik in da bi toliko zanj storili, kolikor so Rimljanje za svojega storili.*

Ako se od ptujcev vsega radi učimo, učimo se od njih, še enkrat rečem, (to) svoje toliko obražati, kot oni še zdaj (to) svoje obražajo. Še dandanašnji ravno tako, kot nekda Rimljanje, vsi izobraženi narodi, Nemci, Anglezi, Francozi, Lahi in tako dalej po svoje govoré, pojdi jih poslušat že v njih mesta, ali če so kje drugej. Vse mogoče si prizadevajo svojo besedo čistiti, lišpati, obogatiti, po svetu razširiti. Za najboljše učene izdelke svojega jezika obetajo in plačujejo velike darove, da tako bolj vnamejo gorečnost.

Kako se je pa pri nas godilo in se še godí? Če pri nas prideš v mesta ali gradove, najdeš nas Slavence podobne slavčikom, ki svojo

premiljeno lepo pesem pozabljujejo ino med sabo tako ragljajo in režé, kakor slišijo srake ali šoge po svetu. Če se kdo vloti kacega razdelka domače književnosti, se mu nekteri posmehujejo, za besedno zalogo ali slovar mu svoj bližnji kraj Slavenskega odločijo, da naj s timi malo besedami, ki so tukaj in pa dandanašnji med prostim ljudstvom znane, po slavensko pa ptujcem kos piše. Za plačilo ga pa nazadnje zasmehovanje čaka, ker ni v stanu vsem vstreči, ko vsak svoje hočejo. Za nekterega je dosti, da ga boš razžalil, če li začneš okoli naše slavenščine kaj berskati in prah od nje trebiti. Pa kaj bom odgrinjal zastarane rane, ker vem, da jih nismo v stanu ne jaz, ne kdo drugi ozdraviti! Kaj ne, ljubi moji, da bi bili nespametni, kdor bi vojake tako dolgo spoštovali, dokler bi le-ti v desko streljali ali od ptujih kraljev najeti se serčno vojskovali; ko bi pa za našo domovino, za našega cesarja orožje zgrabili, bi se jim smejali rekoč: „Ko družega ne vedó delati, se pa za domovino potegujejo“. Lih nekako tako bi bil nespameten, kdor bi koga zavolj ptujih znanj spoštoval, zavolj domačih bi ga pa zaničevati začel.

Nekteri bo rekel: Kaj bi se ukvarjal z domačim književstvom, saj se nimam iz njega nič naučiti, ker ni raznih bukev; za silo pa me že ljudje umejo, kar jim pravim. Tacega opomnim pomisliti, da je podoben kmetu, kateri obdeluje ptuje polje, svoje vinograde, njive, travnike in vert pa zapusti. Ako mu kdo reče: Ljubi moj, ti bi bil bolj pameten, če bi svojo zemljo obdeloval, mu le-ta odgovori: Kaj hočem s svojo zemljo; terte semtertje redko stojé, po njivah je vse s travo in plevelom preraščeno, po travnikih so rujave, gole terišča, na vertu so še nekatere stare, vse polomane drevesa: mar hodim sosedom pomagat; tu pšenico in ajdo žanjemo, sadje pobiramo, sena cele kupe napravimo, grozdje tlačimo, vino pijemo, jesti dobim in še kaj zaslužim. Kaj ne — tako kratkovidnemu revežu je tak nauk dati: Ti svojega zemljišča ne zapusti, nograd zasadi, otrebi, pognoji, obdelaj; njive pognoji in obsej, ter daj setev opleti; travnike tudi pognoji, vodo na nje napelji, s travnimi semeni jih potrosi; verte zasadi, divjake pocepi, staro drevje omaži. To bo za te najlepši čast, najboljši dobiček. Tebi in tvojim otrokom sčasoma ne bo treba k sosedom hoditi si z najemščino kruhek služiti; vam bo domača zemlja obilno živeža dala. — Tistim, ki po inostranem književstvu svojega prida iščete, ravno takó rečem: Trudite se po polji ptujega književstva; med tim časom pa obdelajte tudi domače književno polje, vsak po svojem stanu. Natoroznanci, botanikarji, modroljubci, lekarji, pravičarji, duhovni in vsi svoje domače književno polje obdelujte. Tako boste vi in vaši nastopniki nazadnje iz domačega sveta spravljali obilni sadež.

Vse presodke na stran pustite in po pameti s hladno kervjo presodite, ali ni res, kar pravim. Saj veste, da Francozi, Anglezi, Nemci

enoglasno g. g. Sadar in Kuster. Med tem došel je skupščini telegram iz Černomelja od strani blagega sobrata in prihodnjega šmartinskega učitelja gosp. Nikolaja Stanonik-a, ki je s toplimi izrazi vošil skupščini dober vspeli. Gosp. pervosednik je telegram glasno prebral. Za tem prestopil je na III. točko dnevnega reda, govorišči o postavah in zakonih, ki so izšli med letom. Djal je, da po večjem so znani že po okrožnicah; specielno je vendar še omenil dveh ministerskih ukazov, onega namreč od 5. aprila 1878, št. 5316, ki graja preslabi napredek v jezikoslovju, slovenskem in nemškem, ter določuje, kako naj učitelji postopajo posebno v oziru na one učence, ki nameravajo prestopiti v srednje šole. Drugi ukaz je od dne 7. aprila 1878, in govori o določilih sprejetja učencev v prvi (nižji) razred srednjih šol.

IV. točka dnevnega reda obsegala je opazke g. pervosednikove o priliki nadzorovanja posamesnih šol. V obče izrekel nam je svojo zadovoljnost, ker so njegove opombe o zadnji konferenci rodile dober vspeli, in je v obče šolstvo po vsem okraju napredovalo. O šolskem obiskovanju je omenil, da je tu in tam še vedno pomankljivo, kar je že stara nadloga; zato nam je pa govoril na serce, naj stariše za šole vnemamo; pa naj tudi skerbimo, da poduka nikdar ne opustimo, kar ljudstvo koj zapazi, in ima to potem gledé šolskih zamudeb za pretvezo, češ: saj učitelja tudi ni vselej doma. — O šolskih poslopih je omenil, da so tu in tam slaba. Se ve, da za to ni delal nas odgovorne. — Kar zadene učne pripomočke, se je g. nadzornik potožil, da so o tem marsikje dovolj na slabem. Vsaj najpotrebnejše stvari, n. pr. zemeljno oblo, računski stroj, potrebni zemljevidi, termometer in enake stvari naj bi se pri vsaki šoli omislile, za kar naj učitelj dotične predstojnike, pa tudi premožnejše stariše pridobiti skuša, da šoli take stvari preskerbijo. — Zarad klopi je bilo omenjeno, da imajo malokje tintnike vdelane, kar naj se omisliti skuša; — tudi šolski vertovi so malokje, kar naj se tudi zboljša; — vertovi pa naj se rabijo povsod v prvi verstvi za poduk v sadjereji; oziroma šolskih spisov priporočana nam je bila posebno natančnost in popolnost; pri sestavi zaznamka naj gledamo na to, da se priimki pišejo pravilno slovenski, kerstna imena pa naj se ne rabijo hervaska ali serbska, n. pr. Franjo, Vekoslav, Srečko, Miroslav i. t. d., ampak domača slovenska, ker je tako gotovo tudi starišem naj bolj po volji. Kujigo o odpustu nam je g. nadzornik tudi priporočil, naj jo rabimo v to, za kar je, in naj vsaki otrok, ki zapusti šolo, dobi svojo odpustnico (Entlassungszeugnis). O šolskem poduku govoril je g. nadzornik prav obširno in tudi zeló temeljito. Pred vsem povdarjal je, da je disciplina v šoli prva podlaga dobrega napredovanja, ona je nji »conditio sine qua non«. Priporočal nam je skerb za disciplino s toplo besedo. O privaji pazljivosti govoril je, da bi bilo bolje, ako bi se v prvih 2 — 3 tednih v šoli tudi prav nič družega ne podučevalo, ampak se le na to gledalo, da bi se otroci reda, poslušnosti, pokojnosti in pazljivosti privadili, kar je glavna podlaga dobrega napredka. Za vzbujenje in vzderžanje pozornosti od strani otrok nam je g. nadzornik priporočal, naj vselej vprašanja prej zastavljamo, in še le potem pokličemo učenca, kateri naj na to odgovarja. —

Potem je prestopil g. nadzornik na opazke pri posamesnih podukih. Pred vsem nam je povdarjal natančni učni red, in veleva, naj se učni čertež (Lehrplan) gotovo vselej o pričetku šols. leta okr. šolskemu sovetu predloži v pregled in poterjenje. Gledé ukov nam je bilo priporočeno, da naj imamo posebni pozor na glavne predmete: branje, računstvo in pisanje. Bere naj se glasno, ter naj se berila (t. j. berilni predmeti) obravnavajo rečno (sachlich) in slovniško (gra-

matikalisch). Nemška berila naj se poslovenjujejo, da otroci umejo, kaj berejo; pri onih pa, ki so nemščine že bolj zmožni, naj bo terminologija nemških berilih nemška. — Pri računstvu naj se pazi na to, da izdelujejo učenci naloge vsi, in naj se ima pri nalogah posebni ozir na djanjsko (praktično) življenje. — Pri pisanji naj se gleda strogo na to, da otroci prav sedé; priporočevale so se nam osobito Musil-ove pisanke, vendar se pa niso izključile tudi Pokorni-Lesar-jeve pisanke, ker so zaradi predpisov v zgornjih verstah priporočila vredne. (Gosp. pervesednik izrekel je tu misel, naj bi se pri deželni uč. konferenci tudi o tej stvari kaj govorilo). V ozira slovnice nam je bilo priporočeno, naj bi se po ljudskih šolah bolj natančno gojila, in naj se ne obravnava samo le uk o samostavnih, prilogih in glagolih, ker to je premalo. — Kar zadene realije (zemljepisje, zgodovino in naravoslovje), rečeno nam je bilo, naj se to ne uči preobširno in v posebnih urah, ampak naj se vpleta med branje in med kazavni uk, ker to na taki način te predmete nekako mikavne dela. Kolikor je moč, naj se ti uki počitujejo s slikami. Zemljevidi naj se rabijo le taki, katere dovoljujejo sl. šolske oblastnije. Pri zgodovini naj se oziramo le na avstrijsko povestnico. — Za pravopisje (diktando) nam je bilo priporočeno, naj se za narekovanje nalog jemljejo taki predmeti, ki so jih otroci že prej brali. — Ker je telovadba v šolah po deželi gledé orodja pretežavna, priporočevale so se nam le bolj prosta telesne vaje, ki naj ne terjajo predolge; dobro pa je, ako se telovadi vsaki dan po kakih 10 — 15 minut, in sicer med 2. in 3. uro. (Po mojih mislih prav moder sovét. Pis.) Glede petja se je izrekla pohvala, da je povsod dovolj dobro; zaradi uka o kmetijstvu pa je bilo povedano, da se le malokje goji; sadjereja tudi le tu in tam, toraj nam je bilo priporočeno, naj se za te nauke bolj vnamemo. — Konečno nam je gosp. nadzornik naznanil, da bomo potnino letos prec po konferenci izplačano prejeli, kar smo menda vsi radi slišali. —

Po opazkah gosp. nadzornika spoznali smo lahko, da njegovo oko od leta do leta bistreje postaja, kar je lahko vsakemu učitelju skrivni opomin, da naj v svoji šoli zboljša, kar je pomankljivega. Vsak, kdor hrepeni po napredku, take opazke rad in pozorno posluša, in si jih obrača v prid. S tem rešena je bila IV. točka.

(Konec prihodnjic.)

Iz seje e. k. dež. šl. sveta za Kranjsko dne 9 avgusta 1878.

Dnevni red je bil:

Deželni odbor se ima naprositi, da izdela prihodnji sesiji kranjskega deželnega zbora postavo, ki se tiče plače, katero imajo dobivati učitelji, vojaki, dokler so v vojaški službi.

Za šolo v Dovskem je bilo privoljenih 700 gl., a za šolo v Čatežu 300 gl. iz normale šolske zaloge.

Ker se ima v Kočevji ločiti vodstvo dekliške šole od vodstva deške šole, se ima obravnati z normalno šolsko zalogo zastran stanarine za nadučiteljico, a z deželnim odborom, da se zviša plača tretjemu in četrtemu učitelju.

Na Studencu (Bründl) se ima prihodnje šolsko leto pričeti nova šola, in določila se je plača učitelju.

Začasni nadučitelj Jernej Vrančič v Moravčah je imenovan s stalnim.

Ljudskemu učitelju v vojake poklicanemu se je odločila mesečna podpora.

Poročilo okrajnega šolskega sveta, da se ima dati ljudskemu učitelju pokojnina iz milosti, se je napotila deželnemu odboru.

znamovati, obljubil nam je g. okrajni glavar, da bo pustil načert po g. Gogalo-vem inventaru prepisati, in bode krožil pri vsih učiteljih, da si ga slednji natanjko ogleda in prepíše; kar je bilo vsim jako po volji. A gosp. glavar sam omeni, da ovi obrazci niso še v rabo odobreni, ima pa upanje, da bodo. *)

Pri volitvi poslanca v dež. uč. skupščino bili smo pa zelo nesložni, akoravno nas je bilo malo število, komaj 10, kateri smo imeli volitveno pravico, in vsled nesloge bilo je treba dvakrat voliti, kajti pri prvi volitvi ni nihče nad 3 glase dobil, pri drugi pa je dobil g. J. Trojar 6 in M. Kovšca 4 glase; tedaj je g. Trojar bil izvoljen.

V stalni odbor pa so bili voljeni: g. g. Thuma, Kovšca, Medic in Ribnikar. V bukvarnični odsek pa: g. g. Medic, Thuma, Trojar, Kovšca in Ribnikar.

Pri samostalnih nasvétih oglasi se prvi g. Klopčič in omeni premembo šolskih knjig, a beseda se mu pristriže, s tem, da bode gotovo dež. uč. skupščina o tej reči pretresovala.

Drugi se oglasi g. Ribnikar in stavi predlog, da naj se okrajni šolski svét prosi, da za letos sklep šolskega leta na 7. septembra določi, da bode učiteljem, ktere bi bila volja, mogoče vdeležiti se kot poslušalci dež. učit. skupščine. Ta predlog je bil enoglasno sprejet, **) (a okrajni šolski svét ga ni poterdil, ampak, opozoré učitelje na §. 31. šol. in uč. reda zavergel).

Ko se nihče več ne oglasi, poprime gosp. okrajni glavar besedo, ter s krepkim in gladkim govorom učiteljem prav živo priporoča, da svoj važni in imenitni stan vestno in natanjko spolnujemo. — On priznava, da imajo učitelji nasproti kraj. šol. svétu in občinarjem čestokrat težavno in sitno nalogo, a pravi, da v takih slučajih, kedar gre za korist šole, treba je pogumno in odločno postopati. — Nadalje daje nasvète, kako naj ravnamo in postopamo pri sestavi »Kazala« šolskih zamud in pri kazenskih nasvétih, kako imamo skerbeti pri sestavi proračuna za šol. potrebščine, da šola dobi, česar potrebuje pri učenji, ob pravem času.

H sklepu pa se posebno živo priporoča, da na vso moč skerbimo, da bode mladina imela pravo ljubezen, udanost in pokorščino do presvitlega vladarja. Pri tem priporočila oziral se je v blaženo — Nemčijo in omenil, kam pripelje strast celo izobraženega človeka (gotovo je mislil na cesarjeve napadnike), ako se mu že v mladosti ne vcepi v serce ona potrebna ljubezen in udanost. — V to sverho posebno priporoča, da si vsaka šola omisli primerno podobo presvitlega cesarja, in tudi bi bilo želeti, da bi zraven podobe presvitlega cesarja, tudi podoba presvitke cesarice kinčala šolske stene. Na to sklene svoj jako podbuden govor s 3kratnim »slavo« klicom na presvitlega cesarja.

Ko se nato g. Thuma g. glavarju in g. nadzorniku v imenu skupščine zahvali in vsakemu posebej »živijo!« zakliče, se zborovanje sklene ob $\frac{3}{4}$ 12 ure.

Po zborovanji podali smo se nekateri k g. Šturmu v Police, da smo tudi želodec zadovoljili, a Dořinci podali so se takoj v Lesce, da se se potem s

*) Jaz ne umejem, kako, in čemu se more ena reč v rabo priporočevati, ali celo zahtevati, da se rabi, dokler ni v rabo odobrena. Ali ne bode to popolnoma prazno delo, ako vlada te obrazce kaj predrugači, ali celó zaverže? Imamo li učitelji še premalo nepotrebne pisarije brez plačila? A tudi, obrazci naj se dajo tiskati enako dosedanjim, da ne bodo še z mudnim čertanjem imeli učitelji nepotrebne dela! Pis.

**) Omeniti moram, da je okraj. šol. svét določil, da se ima letošnje šol. leto še le 11., 12. ali 13. septembra skončati; toraj ravno dobro pred, kakor se drugod šole uže zopet pričenujajo. — Zakaj tolika razlika proti drugod, to mi ni znano. Pis. — (Okraj to lahko sklene. Vr.)

pervim vlakom odpeljali domu. Toliko za zdaj. Drugi pot se kaj, ako je drago. — (Prosimo. Vr.) X.

— **Iz Vojnika.** »Učiteljsko društvo celjsko« imelo je dne 1. avg. v mestnej dekliškej učilnici svoj osmi letošnji redni shod. Navzočih bilo je le 20 udov, ker je baš ta dan bila na Laškem okrajna konferenca, ter so tako vsi udje ovega okraja zadržani bili vdeležiti se shoda. Po odpetji nekotih pesen prične društveni predsednik g. Bobisut zborovanje ob 11. uri dopoldne. Zapisnika (slov. in nem.) zadnjega shoda se prečitata, ter brez ugovora sprejmeta.

G. predsednik naznani nam dopise družtvenemu vodstvu: a) Direktorij štaj. učit. zveze vabi družtvo, vdeležiti se v obilnem številu občnega zbora te zveze, koji se če letos dne 6. i 7. sep. v Gradci obhajati, in družtvo naj voli, kakor po navadi dva zastopnika (delegata) k temu zborovanju; b) redakcijski komite graške »Päd. Zeitschrift« vabi družtvo, ka naj tudi ono kako svotico dodá k premiranju najboljšega pedagogičnega spisa v ovem listu; c) družtvo notranje-avstrijskih stenografov vabi, hoteč letos prirediti svoj občni shod, učit. družtvo k gmotni in duševni podpori.

Ti dopisi so se sledeče rešili:

Ad a). Za delegata uč. družtva celjskega volita se g. g. Bobisut in Brezovnik.

Ad b) in c). Družtvenemu vodstvu se odda, da pri prihodnjem zborovanju o njih poroča.

Nasledoval je za tem govor g. V. Jarc-a »o začetnem navku slovniskem« kot nadaljava govora pri zborovanju dne 4. jul. t. l. Danes razmotrava gosp. govornik spol in število samostavnikov, prosti stavek in osebek ter dopovedek, podpiraje svoje nazore in razvijaje z obilico praktičnih zgledov in nalog. — Družtvo se mu za njegov govor zahvali. Ker je poročevalec drugega predmeta »učni crteži za telovadbo« g. Tisch radi bolezni zadržan bil se shoda udeležiti, odložila se je ta točka na prihodnji občni zbor dne 7. nov. t. l. A. B.

— **Iz Kranjskega šolskega okraja,** 3. avgusta. (Učiteljski shod) Dan vsakoletne učiteljske skupščine je učiteljem menda brez izjembe povsod težko pričakovano, zato pa tudi prijetin in blag. V prvi verstí ponudi namreč ta dan ukaželjnemu učitelju marsikaki koristen nauk, kako naj se v šoli, in tudi zunaj nje véde; kaj naj posnema, ali česa naj se izogiblje i. t. d. Služi pa ta dan tudi nekako v oddih, zlasti ako se konferenca določi tako (kakor se je to zgodilo v Kranji že ponovljeno), da se more človek naslednji dan (v nedeljo) od popotvanja odpočiti. Svoje ljube in zveste prijatle pa človek vsako leto vsaj enkrat tudi rad vidi in jih osebno pozdravi, toraj ni čudo, da se človek tega dneva veseli. —

V Kranji versila se je skupščina za to leto 20. julija, in slavno mestno županstvo prepustilo je tudi letos dvorano svojega občinskega dóma za uč. zborovanje, za kar naj mu bo s tem izrečeno javno priznanje. O napovedani uri snidili smo se vsi učitelji iz okraja, ki se po postavi konference vdeležiti morajo; en učitelj (g. Fr. Petrič iz Zalega Loga) zadrževan je bil po hudi bolezni; drugega pa (g. J. Bezljaj-a iz Kranja) zadelá je bitrika osoda, da moral je zapustiti drago domovino, ter oditi kot vojak, kamor ga je poklical najvišji glas.

Ko je c. kr. okr. nadzornik gosp. gimn. profesor Henrik Pirker kot pervosednik konference nazoče s prijaznim ogovorom pozdravil, izrekel je svojo zadovoljnost, da smo se v tako polnem številu snidili; omenil je dalje namena učiteljskih skupščin, da bi se namreč v prvi verstí doseglo soglasje v učnih metodah. Temu je sledila volitev dveh zapisnikarjev, in voljena sta bila skoraj-

Določilo se je, koliko imajo na gimnaziji dodati k učilnemu pripomočku.

Prošnja gimnazijskega ravnateljstva, da smejo namestiti suplente na učiteljska mesta za učitelje v vojake poklicane, se je predložila slav. ministerstvu s primernim nasvetom.

Prošnja gimn. učenca za ponavljanje izpita se je zaverгла.

V Hrenovcah (okraj Postonj.) se ima upeljati poldnevni poduk.

Prošnja pomožnega učitelja za dopustitev k učiteljskemu izpitu se je predložila slav. ministerstvu.

Pozivi zoper kaznivne rzsodbe o šolskih zamudah, prošnje za nagrado in denarno pomoč so bile razrešene.

— V Velikih-Laščah, 10. avgusta t. l. Ta dan obhajal se je pri našej dvorazredni ljudskeji šoli slovesen sklep letošnjega šolskega leta. O 9. zjutraj bila je zahvalna maša in »Te deum«, a potem zbrali smo se vsi v prostornej, z mnogoterimi učilnimi pripomočki lepo okinčanej šolskeji sobi, ktera je bila ta dan zaradi mnogobrojne šolske dece vendar le tesna. Na mizi razstavljena bila so razna šolarska dela, katalogi i. t. d., in na dveh mizah posebej polno ročnih del učenk, česar pride v zaslugu našej učiteljici. Nazoča bila je najodličnejša gospóda iz Velikih-Lašč, med njo tudi gospa Hočevar-jeva iz Ljubljane, gospa Martinak-ova, mati našega velečenjenega g. c. k. sodnika tudi iz Ljubljane in nekoliko domačih. Najpoprej se je verstil kratek govor, s kterem se je otrokom razložil pomen današnje slovesnosti, ter posneli so se v malem obrisu predmeti, kteri so se prednašali, in lepi nauki, kterih so se mnogo učili za svoje prihodnje življenje. Ker je šola vert potrebnih naukov in koristnih znanj, a učitelji in otroci nja vertnarji; pokazali so otroci potem tudi dejansko svoje pridelke. Bili so vedno mirni, tihi, poslušljivi in odgovarjali so razumljivo in točno. Razlagali so novo mero, posodo in težo, navedli mnogo prihitljejev, ki se potrebujejo pri naglem računstvu in rošili so več primernih nalog iz številjenja. Prednašali so razne pesnice, razlagali pregovore ter natančneje pojasnovali s primernim deklamovanjem. Tako se je n. pr. pri pregovoru: Roka roko umije, prednašalo: »Vrabc in konj«; pri: Visoko obraz, nosi prazen klas: »Žitni klas« in pri drugih enako primernih: »Hromec in slepec«, »Zlati čas«, »Lenoba« i. t. d. Pri predmetu »Ptice« povdarjalo se je med drugim posebno njih korist, zaradi česar naj bi jenjali hudobneži preganjati najboljše prijateljce naše, ki neprestano nam pomagajo preganjati in pokončevati obilo požrešnega, tolikanj škodljivega merčesa. Ko so med drugim več znanih ptičie na pamet popisovali, so zopet najprej deklamovali potem pa tudi peli: »Siničja tožba«, »Deklica in tica«. — Pri predmetu »Domovina« razlagali so najprej rojstveni kraj, potem materno deželo in naposled Avstrijsko-Ogersko državo. Naštevali so pglavitna mesta, gore, reke posameznih dežel ter popisali pridelke in obilno bogastvo te države. Ko so imenovali najvisjega oblastnika Avstrijsko-Ogerskega presvitlega cesarja, ki z očetovsko ljubeznjijo skerbé za nas in vse svoje podložnike, zapeli so navdušeno Hribarjev kánon: Bog ohrani nam cesarja svitlega i. t. d. Potem, ko se je zopet primerno vpletalo, deklamovali so najprej, pa tudi pozneje peli so pesnice: »Moj dom«, »Popotnik«, »Meja Avstrija«. K sklepu, ko se je otrokom priporočevalo in pokladalo nekoliko potrebnih vodil, ktere naj nikdar ne zabijo, zapela se je pesen: »Počitnice« in pri zahvali g. g. cesarskim kr. uradnikom, ki so namestniki našega svitl. cesarja F. J. I. zadonela je iz polnih gerl priljubljena cesarska pesen: Bog ohrani i. t. d. Razdelivši šolska naznanila in ko so bili že prej prejeli lepe spominke,

podali so se otroci mirni tihi, pa tudi veseli svojim potom proti domu. Zapisniki so kazali, da je to leto obiskovalo vsakdanjo in ponavljajno šolo skupno število 307 otrok; precejšnje število za dve učiteljski moči.

Gosp. J. A. Grebenc poklonil je šoli lepo in bogato zbirko metuljev, ki so se priredili našej zbirki rastlin in zaželek v nalašč zato pripravljeno škrinjico in je lep kinč šolske sobe, za kar zasluži omenjeni gospod spodobno pohvalo in zahvalo.

Čast in hvalo izrekam javno častitim gospém in gospodom c. k. uradnikom kakor vsem, ki so bili prišli, da so povzdignili slovesnost in s tem pokazali svoje mladinske ljubje, a šolam prijateljstvo in naklonjenost. Bog jih živi!

Jož. Pavčič.

— **S slovenskega Štajera.** Že dalje časa imam namenjen dopis za naš edini slovenski šolski list, kateri se žalibog od naših učiteljev zelo premalo čita, toda človek ne ve prav, o čem bi pisal, dasiravno morebiti dneva ne omeni, ko se česa dogodi, o čemur bi bilo vredno pisati. Ali večinoma so zadeve, o katerih naj bi se pisalo, precej delikatne narave, in bi se nad priobčenjem ta ali ona osoba spodtikati utegnila. Ali nekatere splošne opazke si vendar le dovolim napisati. S svojim materialnim stanjem so učitelji sedaj v občé zadovoljni, t. j. ne čuje se v tej zadevi pritožeb in lamentiranja. To poslednje je sicer tudi radi tega umolknilo, ker nima učiteljstvo, zlasti ono slabše datirano, čisto nič upanja, da bi mu deželni zbor kaj priboljšal. Sicer pa more redno in varčno živeči učitelj s sedanjimi dohodki že izhajati. V prejšnjih letih so sicer učitelji enorazrednic večkrat pošiljali prošnjo deželnemu zastopstvu, naj bi se tudi jim opravilna doklada dovolila, a letos baje tega brezvspešnega koraka ne nameravajo storiti. Tudi v tej zadevi se je že čestokrat koledovalo, da bi se starejšim učiteljem 5 let službe iz stare šolske dobe pri pokojnine ne vštela za 3. Ta korak je sicer bil in bo še v bodoče brez praktičnega pomena, ker naša deželna šolska postava itak nema določnega števila let, katero bi bilo predpisano za dosego cele pokojnine, marveč odločuje o tem, kedaj naj dobi učitelj celo pokojnino, edino le c. kr. deželni šolski svet. Ko že govorim o gmotnem stanju štajerskih učiteljev, naj omenjam, da bi 10 % starostne doklade imele učiteljeve dohodke pomnoževati, da si ravno postava jasno govori, pa dohaja takovo povišanje plače vsakemu učitelju, kateri služi skozi pet v zadovoljstvo, vendar se to kvinkvenije le nekaterim učiteljem podeljujejo. Poznam veliko učiteljev, katerim se je na 1. in 2. prošnjo to doplačevanje odreklo, in na 3. pa morebiti še odgovora ne dobé. Tudi potnine (diéte), katere so si učitelji z udeleževanjem pri okrajnih učiteljskih konferencah zaslužili, ne izplačujejo se učiteljem redno; znani so mi slučaji, da so se učitelji morali do naučnega ministerstva s pritožbo obrniti prej, nego so se jim zaslužene dneve izplačale. — Ali ta gmotna pitanja v občé ne bi bile še pri nas vzrok pritožbam, ako bi bilo barem v družih, važnejših obzirih vse v redu. Toda pritožbe čuješ, kamor koli se obrneš. Tu ti toži učitelj nad krajnim šolskim svetom, da ničesa več za šolo ne stori, tam čuješ zopet nepopoljne glasove o naredbah družih šolskih gospók. Res je, navdušenje za šolski napredek se je zelo ohladilo. Zato se le malo čuje, da bi si katera občina novo šolsko poslopje zidala, dasiravno bi ga tako trebala, kakor »riba vode«. Ali novcev mnogo manjka poedinim, zato si skoro nobeno šolsko svetovalstvo ne upa še občino z novimi nakladami obloževati. Največ pa slovenske učitelje in narodne možje to žali, da se daje nemščini povsodi prednost, da se povsodi le nemško uraduje, da se le nemške knjige priporočujejo i. t. d.

V c. kr. šolski zalogi v Beču so prišle na svitlo nove nemške čitanke v

8, v 5 in v 3 delih ter nove nemške slovnice v 4 delih; nove slovenske čitanke so nam bile od g. deželnega šolskega nadzornika tudi obljubljene, da jih dobimo o veliki noči že, a kakor se kaže, ne dobimo jih še s prihodnjim šolskim letom ne. Zeló so bili učitelji vsled tega vznemirjeni, ko so se jim iz šolarskih knjižnic nekatere slovenske bukvice konfiscirale; na pritožbo od strani okrajnih šolskih svetov je bilo pa to ugrabljenje zavrženo. Večkrat dohajajo ukazi takega zadržaja, da jih je težko izvesti; no, imamo pa iz izkušnje to tolažbo, da so nekatere dane norme precej elastične, kajti na uloženi ugovor se je to pa ono pravilo že skrčilo. — Zdad proti koncu šolskega leta so pri nas okrajne učiteljske skupščine. Na dnevni red se postavljajo večkrat take reči, katere so bile že večkrat dobro premlatene, kar se nam ne zdi prav.

Za te konference se pri nas zahteva, da bi si učitelji v »časno dolžnost« steli, izdelati pismeno nekaj danih vprašanj. Zgodilo se je pa, da nekateri učitelji tega niso storili; bili so na to preiskovani — a vspeli in nasledek teh preiskovanj mi ni še znan — menda ne bode nikakošen. — Na Štajerskem je še mnogo praznih učiteljskih mest. Domačih izpitanih moči ni dovolj, iz sednih dežel se ne jemlje radi, a neizprašanih nečejo postavljati, kajti še sedanje neizprašane namenijo odstaviti. Odstavile so se tudi vse tiste učiteljice ženskih ročnih del, katere nimajo za to izpitov, dasiravno so bile v tej službi le malo časa. Izpitane učiteljice za to stroko, katerih je sicer še zeló malo, dobé pa tako majhno plačo, da ne morejo pri njej ne živeti in ne umreti, ako nemajo za moža učitelja; kakor je to v navadi. Še bi imel veliko pritožiti se »Učitelj. Tovaríšu«, pa za danes naj te vrstice zadostujejo; morebiti pri priliki zopet kaj. — (Prosimo. Vr.)

— **Deželna učiteljska skupščina** (9. t. m.) ima določiti učno pot (Lehrgang) pojedinim naukom. Šolski in učni čertež stavi smoter in cilj, ki se ima doseči, učna pot pa pelje do namenjenega cilja. Odsek, ki pripravlja gradivo bodoči konferenci, je uže sestavil tako pot za vsak nauk posebej. Potem imajo tudi vravnana biti berila in slovnice za slovensko-nemške šole (perva, druga in tretja nemška slovnica) in morda dobomo potem drugačna berila. Tako piše »L. Schulzgt.« 10. avgusta v vvodnem članku: »Zur Landes-Lehrerkonferenz.«

Ali bodemo pa kedaj dobili slovenska berila vzlasti III. berilo za 4. in 5. razred, od tega nam »Schulzgt.« nič ne pove. In vendar bi bile šole slovenskih beril veliko bolj potrebne, kakor nemških, katerih imajo na zbiranje, in tu in tam prav dobrih. V »Sl. N.« sicer beremo, dné 21. avgusta, da dobomo v kratkem za slovenske ljudske šole nov »Abecednik« in »Pervo berilo« oboje v jednom zvezku, ki pride v c. k. zalogi šolskih bukev na svitlo. — Abecednik ta, ki ga imamo, ni napačen, 1. in 2. berilo tudi ni napačno, treba bi bilo nekoliko predelati nji po šolskih in učnih čertežih, 3. berilo naj bi bolj obširno razpravljalo, kar bi 1. in 2. začelo. — Kako lahko in kako hitro bi se to speljalo

— **Iz seje deželnega odbora** 10. avgusta. Deželni odbor je pritrdil predlogu, da se dvorazredna ljudska šola v Velikih-Lušah razširi v trirazredno, in da se plača 3. učitelja postavi na 400 gld. — Na dopis zarad posojila iz deželnega ali normalno-šolskega zaklada, ki ga potrebuje občina šmartinska pri Litiji za popraviljanje podrthih stropov šolske hiše, ki je bila še le pred 1 letom dodelana (!), se deželnemu šolskemu svétu odgovori, da je za tako posojilo treba dovoljenja deželnega zbora. — Omenilo se je, da vredništva tukajšnih časnikov tudi zamorejo prejemati darove v podporo rodbin rezervistov in jih izročati deželnemu odboru.

— **Na koperskem učiteljski** je delalo menda letos 25 kandidatov maturo, se ve da Slovencev in Lakov skupaj, mej katerimi je bilo tudi nekaj ek-

sternistov. Izmej teh 25 je 13 dobro dostalo izpit, 12 je bilo vrzenih. Slovenskih kandidatov je bilo letos v 4. letu 6, izmej kojih sta dva padla. »S.«

— **V Rudolfovem** sta voljena v dež. uč. skupščino g. g. J. Kancilija iz Žuženberka in A. Jerše iz Trebnega. Poročilo prihodnjic. —

— **Evropska Turčija** je imela pred zadnjo vojsko 6517 □milj in okoli 10 milijonov stanovalcev; Černagora, Srbija in Rumunija tukaj niso štete. Po 13. juliju t. j. po berlinskem miru, je neposrednje podložnih balkanskih dežel »Vzhodna Rumelija«, (Bolgarija na južni strani Balkana) 630 □milj in okoli 1 milj. ljudi, druge Turčiji ostala dežele merijo 3876 □milj in stanovalcev je 6 in pol milijonov.

— **Černagora** pred vojsko 78 □milj in 170.000 stanovalcev, sedaj ko je dobila pomorsko mesto Bar in nekaj od Hercegovine ima 158 □milj 220.000 ljudi, prirastka je 80 □milj in 50.000 ljudi.

— **Srbija** je imela pred vojsko 783 □milj in 1,360.000 ljudi, sedaj pa ima 993 □milj in okoli 1,640.000 duš, prirastek je 210 □milj in 320.000 duš.

— **Rumunija**, odškodovana za Besarabijo, katero je odstopila Rusom, dobi Dunavovo ustje (delta), Kačje otoke in Dobrudšo — oddaje 150 □milj in 135.000 duš, a dobiva 240 □milj in 175.000 duš, pred vojsko je imela 2.201 □milj in 5,073.000 duš, a sedaj ima 2.290 □milj in 5,110.000 duš, tedaj ima več 89 □milj in 37.000 duš.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Černomeljskem. Na Irazredni šoli v Starem tergu pri Poljanah učit. služba 500 gl. in prosto stanovanje; na Irazrednih šolah v Preloki in na Verhu učit. službi (450 gl.) in stanovanje; na 4razredni ljudski šoli v Černomlji učit. služba (500 gl.); na 2razredni ljud. šoli v Dragotušu 2. učit. služba (450 gl.); krajnemu šolskemu svētu do 15. septembra.

V šolskem okraji Rudolfovem. Na Irazredni šoli v Toplicah (500 gl.) in stanovanje; na Prečini (450 gl.) in stanovanje; v Brusnici (450 gl.) in stanovanje; v Mirni (Neudegg) (450 gl.) in stanovanje; v Haidovici (450 gl.); v Ambrusu (450 gl.) in stanovanje; v Zagracu (400 gl.) in stanovanje; III. učiteljska služba na 3razredni ljudski šoli v Žužemberku (400 gl.) in stanovanje; II. učiteljska služba na 2razrednih ljudskih šolah v Trebnem in Čermošnjicah (450 gl.). Pri dotičnih krajnih šolskih svetih do 20. septembra.

V šolskem okraji Kerškem. Na Irazredni ljudski šoli na Studencu (Bründl) pri Bučki učit. služba l. p. 500 gl. in stanovanje. Prošnje do 15. septembra srenjskemu predstojništvu na Studencu.

Na Štajarskem. Pri sv. Duhu pri Lučah (Leutschah) s 550 gl. in stanovanjem. Na lj. šoli za ptujsko okolico 2 mesti za podučitelje ali podučiteljice s 480 gl. (360 gl.) in 75 gl. za stanovanje do 1. septembra. — V Ljutomeru služba podučiteljice s 560 gl. (420 gl.) do 7. septembra.

Listnica vredništva: V. č. g. Ž — u v — ah. — Prejeli, hvala za spomin! — Cerkvene skladbe sprejema in razglaša sedaj: »Cerkveni glasbenik«, a mi se svojim znancem priporočamo za šolske pesni, za primerne pesni v korist mladini; — ne gledé na to, bi Vas in sebe blamirali, ko bi tako delce priobčili. —